

Joint EU/CoE Project
Strategic Development of Higher Education and Qualification Standards

1st Workshop on Qualification and Occupational Standards
18-19 December 2013, Sarajevo

Zadaća radnih grupa nakon prve zajedničke radionice <i>(Working group tasks after the first common workshop)</i>	
1. Izaberite voditelja grupe za rad do sljedeće zajedničke radionice, te datum i mjesto internog sastanka grupe <i>(Decide the chairperson of the group for the work until the next common workshop, the date and the place of the group internal meeting)</i>	
Grupa <i>(Group)</i>	Ekonomija
Voditelj <i>(Chairperson)</i>	prof. dr. Zdenko Klepić
Članovi <i>(Members)</i>	doc. dr Vaso Arsenović doc. dr. Azra Bajramović mr. Dajana Radović doc. dr. Mladen Rebić doc. dr. Nermin Oruč dr. Josipa Grbavac doc. dr. Jasmin Halebić doc. dr. Saša Petković doc. dr. Jelena Poljašević prof. dr. Bahrija Umihanić doc. dr. Jasmina Okičić doc. dr Jasmina Selimović
Datum <i>(Date)</i>	31. 01. 2014.
Mjesto <i>(Place)</i>	Sarajevo, Hotel Europe
2. Pronađite studijske programe na svojim univerzitetima/sveučilištima za odabrani profil i nivo kvalifikacije <i>(Find study programmes at your universities for agreed profile and level of qualification)</i>	
Nazivi programa i univerziteta /sveučilišta <i>(Titles of programmes and universities)</i>	Univerzitet Slobomir P: <i>smjer Menadžment i marketing</i>
	Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru: <i>smjer Menadžment</i>
	Univerzitet u Istočnom Sarajevu: <i>smjer Ekonomija i biznis</i>
	International University of Sarajevo: <i>Management and Leadership Studies</i>
	Sveučilište u Mostaru: <i>Poslovna ekonomija, smjer Menadžment</i>
	Univerzitet u Zenici: <i>Menadžment preduzeća</i>
	Univerzitet u Banja Luci: <i>Ekonomija i poslovno upravljanje, smjer Menadžment i preduzetništvo</i>
	Univerzitet u Tuzli: <i>smjer Menadžment</i>
Univerzitet u Sarajevu: <i>odsjek Menadžment, smjer Menadžment i organizacija</i>	

3. Analizirajte zapis predviđenih ishoda učenja u programima <i>(Analyse written statements of intended learning outcomes in programmes)</i>	
(3-A) Predviđeni ishodi učenja <u>su dobro zapisani</u> u sljedećim programima <i>(Intended learning outcomes are well written in the following programmes)</i>	Univerzitet u Banja Luci: <i>Ekonomija i poslovno upravljanje, smjer Menadžment i preduzetništvo</i>
	Univerzitet u Tuzli: <i>smjer Menadžment</i>
(3-B) Predviđeni ishodi učenja <u>djelomično su zapisani</u> u sljedećim programima <i>(Intended learning outcomes are partially written in the following programmes)</i>	Univerzitet Slobomir P: <i>smjer Menadžment i marketing</i>
	Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru: <i>smjer Menadžment</i>
	Univerzitet u Istočnom Sarajevu: <i>smjer Ekonomija i biznis</i>
	International University of Sarajevo: <i>Management and leadership Studies</i>
	Sveučilište u Mostaru: <i>Poslovna ekonomija, smjer Menadžment</i>
	Univerzitet u Zenici: <i>Menadžment preduzeća</i>
(3-C) Predviđeni ishodi učenja <u>nisu zapisani</u> u sljedećim programima <i>(Intended learning outcomes are not written in the following programmes)</i>	Univerzitet u Sarajevu: <i>odsjek Menadžment, smjer Menadžment i organizacija</i>
Za slučaj pod 3-A, odaberite jedan od takvih programa i prepisite predviđene kompetencije na nivou programa <i>(In the case of 3-A, choose one of such programmes and write intended competences at the level of programme)</i>	Univerzitet u Tuzli: smjer Menadžment Nakon završetka studija student će biti sposoban da: <ul style="list-style-type: none"> - definiše i objasni temeljne ekonomske koncepte i teorije, - identifikuje specifičnosti funkcionisanja i probleme karakteristične za različite tipove poslovnih organizacija, - prepozna osnovne karakteristike ekonomskog, zakonskog, konkurentskog, kulturnog, regionalnog i/ili međunarodnog okruženja u kojem posluje organizacija, - primijeni osnovne metode prikupljanja i korištenja podataka koje se koriste kod ekonomskih istraživanja, - primijeni osnovne kvantitativne metode koje se koriste prilikom donošenja poslovnih odluka. - primijeni savremene koncepte menadžmenta, a posebno strateškog menadžmenta u profitnim i neprofitnim organizacijama, - na efektivan način u organizaciji demonstrira upravljačke, organizacijske i liderske sposobnosti aktivno primjenjujući konceptualne, socijalne i tehničke menadžerske

	<p>vještine,</p> <ul style="list-style-type: none"> - radi na ključnim upravljačkim i izvršnim položajima u privatnim i državnim proizvodnim i uslužnim poduzećima, u kojima kreira i provodi poslovnu politiku, - poduzetnički djeluje na način da ima pozitivan stav prema promjenama, inovacije prihvata kao realnost i šansu za poslovni uspjeh, odgovoran je za vlastito djelovanje, spreman na prihvatanje razumnog rizika i motiviran je za uspjeh.
<p>Za slučaj pod 3-A, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa, i prepisite predviđene ishode učenja <i>(In the case of 3-A, choose one topic from the chosen programme, and write intended learning outcomes)</i></p>	<p>Univerzitet u Tuzli: smjer Menadžment predmet: Menadžment malih i srednjih preduzeća <u>Opšte sposobnosti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Znanje i vještine stečene na nastavnom predmetu Menadžment MSP-a omogućavaju studentima da razumiju specifičnosti MSP-a, a posebno način njihovog funkcioniranja; - Studenti bi trebali biti u mogućnosti da razumiju sve tvrde i meke elemente MSP-a, način njihovog harmoniziranja radi ispunjenje ciljeva među kojima posebno mjesto zauzimaju ciljevi usmjereni na rast i razvoj preduzeća. <p><u>Predmetno-specifične sposobnosti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Razumijevanje značaja MSP-a za privredu, ekonomiju i društvo u cjelini; - Studenti će razumjeti prednosti i nedostatke različitih načina osnivanja preduzeća, a među njima i specifičnosti porodičnih bizisa kao i biznisa koji se nasleđuju; - Sposobnost prepoznavanja specifičnosti poslovnih procesa u MSP-a radi dizajniranja poslovnih funkcija po dubini i širini; - Sposobnost razumijevanja menadžerskih poslova na svim nivoima menadžmenta u MSP-a, radi njihovo obavljanja ili koordiniranja odnosno upravljanja istim; - Studenti će izučavajući ovaj predmet biti osposobljeni da mogu sami ili uz pomoć advokata registrirati preduzeće, napisati poslovni plan preduzeća (strateški i operativni), usvojiti vještine potrebne za obavljanje menadžerskih poslova uključujući i poslove upravljanja preduzećem.
<p>Za slučaj pod 3-B, odaberite jedan od takvih programa i prepisite predviđene kompetencije na nivou programa <i>(In the case of 3-A, choose one of such programmes and write intended competences at the level of programme)</i></p>	<p>Univerzitet u Sarajevu: odsjek Menadžment, smjer Menadžment i organizacija Odsjek Menadžment (MAN) kombinira teorijsko-konceptualna i analitička znanja poslovne ekonomije sa praktičnim znanjima i vještinama menadžmenta. Ovaj studij ima za cilj da školuje, ne</p>

	<p>samo buduće menadžere, već i tzv. poslovne analitičare („business analysts“) sa odličnim poznavanjem logike odvijanja poslovnih procesa. Potražnja za ovakvim profilom kadra, analitički i informatički obrazovanim, je u posljednjih nekoliko godina u SAD premašila čak i potražnju za IT-stručnjacima. MAN-program pruža najprije osnovna znanja iz ekonomije, biznisa i menadžmenta, a zatim osigurava menadžerska znanja, tehnike i alate u pojedinim područjima kao što su: marketing menadžment, finansijski menadžment, menadžment ljudskih resursa, strateški menadžment, operacijski menadžment, informacijski menadžment itd. Pored navedenih znanja, budući menadžeri se kroz kvantitativne predmete (Matematika za ekonomiste, Statistika u ekonomiji i menadžmentu, Kvantitativne metode u ekonomiji i menadžmentu, Operaciona istraživanja) obrazuju za korištenje analitičkih metoda i tehnika u savremenom poslovnom upravljanju. Studenti stiču i odgovarajuća informatička znanja u okviru dva obavezna informatička predmeta: Poslovna informatika i Menadžment informacijski sistemi, te vještine korištenja odgovarajućih softverskih alata koji podržavaju korištenje matematičko-statističkih metoda i tehnika (npr. Mathematica/MathLab, SAS/SPSS, LINDO/LINGO/GAMS, itd.).</p>
<p>Za slučaj pod 3-B, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa, i prepisite predviđene ishode učenja <i>(In the case of 3-A, choose one topic from the chosen programme, and write intended learning outcomes)</i></p>	<p>Univerzitet u Sarajevu: odsjek Menadžment, smjer Menadžment i organizacija predmet: Međunarodni menadžment</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Savladavanje osnovnih znanja i vještina neophodnih za poslovanje u različitom geografskom i kulturološkom ambijentu 2. Sticanje neophodnih upravljačkih znanja i vještina i mogućnosti prilagodbe i kombiniranja različitih nacionalnih menadžment stilova u operacijama domaćih i multinacionalnih korporacija 3. Razvijanje kros kulturalne prilagodljivosti
<p>4. Analizirajte ispitne kriterije i postupke provjere stečenih kompetencija (znanja, vještina, itd.) kako su zapisani u programima <i>(Analyse assessment criteria and procedures of achieved knowledge, skills and competence as written in programmes)</i></p>	
<p>(4-A) Ispitni kriteriji i postupci <u>SU dobro zapisani</u> u sljedećim</p>	<p>Univerzitet u Banja Luci: <i>Ekonomija i poslovno upravljanje, smjer Menadžment i preduzetništvo</i></p>

<p>programima (<i>Assessment criteria and procedures are well written in the following programmes</i>)</p>	<p>Univerzitet u Sarajevu: <i>odsjek Menadžment, smjer Menadžment i organizacija</i></p>
<p>(4-B) Ispitni kriteriji i postupci djelomično su zapisani u sljedećim programima (<i>Assessment criteria and procedures are partially written in the following programmes</i>)</p>	<p>Univerzitet Slobomir P: <i>smjer Menadžment i marketing</i></p> <p>Univerzitet "Džemal Bijedić" u Mostaru: <i>smjer Menadžment</i></p> <p>Univerzitet u Istočnom Sarajevu: <i>smjer Ekonomija i biznis</i></p> <p>International University of Sarajevo: <i>Management and leadership Studies</i></p> <p>Sveučilište u Mostaru: <i>Poslovna ekonomija, smjer Menadžment</i></p> <p>Univerzitet u Zenici: <i>Menadžment preduzeća</i></p> <p>Univerzitet u Tuzli: <i>smjer Menadžment</i></p>
<p>(4-C) Ispitni kriteriji i postupci nisu navedeni u sljedećim programima (<i>Assessment criteria and procedures are not written in the following programmes</i>)</p>	<p></p> <p></p> <p></p> <p></p> <p></p>
<p>Za slučaj pod 4-A, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa i prepisite ispitne kriterije i postupke (<i>In the case of 4-A, choose one topic from the chosen programme, and write assessment criteria and procedures</i>)</p>	<p>Univerzitet u Banja Luci: <i>Ekonomija i poslovno upravljanje, smjer Menadžment i preduzetništvo;</i> predmet: <i>Ekonomika i upravljanje malim i srednjim preduzećima</i></p> <p>Pohađanje nastave 2 boda Aktivnost na nastavi (seminarski rad, rasprave, studije slučaja) 0-8 bodova Kolokvij I 0-20 bodova Kolokvij II 0-20 bodova Završni ispit 0-50 bodova</p>
<p>Za slučaj pod 4-B, odaberite jedan predmet/kolegij iz odabranog programa i prepisite ispitne kriterije i postupke (<i>In the case of 4-B, choose one topic from the chosen programme, and write assessment criteria and procedures</i>)</p>	<p>Univerzitet Slobomir P: <i>smjer Menadžment i marketing</i> predmet: <i>Strategijski menadžment</i></p> <p>Način provjere znanja: Usmeni Testovi/kolokvijumi, seminarski radovi, studije slučaja, aktivnost na nastavi, formiranje ocjene predispitne obaveza (do 70 bodova) <i>Kolokvijumi – testovi (45 bodova)</i></p> <p>1. test – od str. 3 do str. 110 (15 bodova, minimum 9) 2. test – od str. 111 do str. 190 (15 bodova minimum 9) 3. test – od str. 191 do str. 297 (15 bodova minimum 9)</p> <p>Prisustvo na nastavi i zalaganje na nastavi – diskusija i eseji 10 bodova <i>minimum 0</i></p> <p>Seminarski rad 5 bodova (<i>minimum 0</i>) Studija slučaja 10 bodova (<i>minimum 6</i>) Završni ispit - usmeni 30 bodova (<i>minimum 18</i>) UKUPAN BROJ BODOVA 100 (minimum 51)</p>

	<p>Komentari:</p> <p>Studenti polažu 3 kolokvijuma. Maksimalan broj bodova po kolokvijumu je 15. Minimalan broj bodova koje student treba da ostvari na svakom kolokvijumu je 9. Polaganjem kolokvijuma student je položio jedan dio ispitnog gradiva. Dio gradiva koji studenti nisu položili pismeno polažu na završnom – usmenom ispitu (po 1 pitanje po nepoloženom testu).</p> <p>Završni ispit je obavezan. Minimalni preduslov za izlazak na završni ispit jeste ostvareni minimalni broj od 27 bodova na kolokvijumima (minimalno 3 kolokvija po 9 bodova) i broj od 6 bodova za „studiju slučaja”. Završni ispit obuhvata gradivo koje nije obuhvaćeno kolokvijumima, kao i odbranu seminarskog rada. Na završnom ispitu student odgovara na 2 pitanja. Minimalan broj bodova koji treba da ostvari jeste 9 bodova po svakom pitanju.</p> <p>Zalaganje na nastavi obuhvata aktivno učestvovanje studenta u diskusiji i analizi primjera iz poslovne prakse preduzeća, a koji se odnose na nastavnu materiju.</p> <p>Studija slučaja predstavlja samostalan, odnosno grupni rad studenata na rješavanju hipotetičkog zadatka. Studenti javno izlažu „studiju slučaja” u XIV nedelji izvođenja nastave.</p> <p>Seminarski rad je samostalni rad studenta koji se odnosi na zadatu temu iz nastavne materije. Student, koristeći relevantnu literaturu iz date oblasti, pristupa istraživanju, analizira problem i rezultate prikazuje u formi pisanog rada obima 15 stranica (30.000 slovnih karaktera). Uputstvo za pisanje seminarskog rada je dostupno u pisanom i elektronskom obliku.</p> <p>Ocjene su: do 50 bodova – nije položio od 51-60 bodova – 6 od 61-70 bodova – 7 od 71-80 bodova – 8 od 81-90 bodova – 9 od 91-100 bodova – 10</p>
<p>5. Analizirajući odabrane programe i predmete, diskutirajte usklađenost predviđenih ishoda učenja s ispitnim kriterijima i postupcima <i>(Analysing chosen programmes and topics, discuss the harmonisation between intended learning outcomes and assessment criteria and procedures)</i></p>	
<p>Diskusija je vođena oko sljedećih pitanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - I u slučaju kada su svi ispitni kriteriji i postupci jasno i detaljno definisani postavlja se pitanje ko je, osim predmetnog profesora, kompetentan da ocijeni usklađenost ishoda učenja i postupaka ocjenjivanja. - Svaki silabus bi trebao sadržavati i dio u kome se objašnjava kako i zašto se ocjenjuju pojedini ishodi učenja 	

- Nužno je na nivou fakulteta osigurati i usklađenost ishoda učenja predmeta sa ishodima pojedinog programa.
- Poseban problem jeste nadzor odnosno osiguravanje sprovođenja onoga što je napisano u silabusu.
- Veza između ishoda učenja i načina ocjenjivanja mora biti uspostavljena i kontrolisana.
- Boljoj usklađenosti bi doprinijela i bolja obuka i postepeno uvođenje mladog nastavnog kadra u obrazovni proces.

6. Navedite sve probleme koje ste imali u radu te kako ste ih prevladavali.

(Write all challenges during the work and overcome)

- Imali smo odličnu atmosferu na sastanku. Žao nam je što nam se nisu pridružile i kolege iz Bihaća.
- Generalno smatramo da problema nije bilo i da smo imali vrlo produktivan sastanak.
Radujemo se našoj međusobnoj saradnji u narednim mjesecima.